

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมโลกกำลังอยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลง จากยุคทุนนิยมที่กำลังเคลื่อนเข้าสู่การเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge society) การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ในการพัฒนาประเทศนั้นก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 1) ดังพระบรมราโชวาทที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ไว้เกี่ยวกับการศึกษานั้นใจความว่า

“การศึกษา มีความหมายใน 2 มิติ คือ มิติแรกเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ และมิติที่สองเป็นการพัฒนาบุคคลผู้ศึกษาเองให้มีความคิด ความประพฤติ ทักษะ ค่านิยม โดยตรง และคุณธรรมซึ่งทั้งสองมิติแห่งความหมายนี้แยกกันไม่ได้ต้องควบคู่กันไปเพราะเมื่อบุคคลหนึ่งมีความรู้แต่มีความประพฤติ ทักษะ ค่านิยมและคุณธรรมที่ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมย่อมจะนำไปสู่การใช้ความรู้ในทางที่จะไม่ก่อประโยชน์ต่อทั้งตนเองและส่วนรวมได้”

การศึกษาได้รับการยอมรับโดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ว่าเป็นเครื่องมือกลไกพื้นฐานที่จะสร้างคนไทยให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรมตามความในหมวด 5 ในมาตรา 80(3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและหารูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนา การศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุไว้ในมาตรา 9(3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษา และหมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่ง

ของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 7, 28)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีภารกิจหลักตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานฯ มีแนวคิดบนพื้นฐานของการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหลัก การ และแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย รวมทั้งผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นตามความต้องการของผู้เรียน และผู้รับบริการ ซึ่งหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยการรายงานตามความเป็นจริงให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ กรอบการประเมินคุณภาพจะดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษา ที่รัฐมนตรีได้อนุมัติให้เป็นมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินภายนอกครั้งแรก มี 14 มาตรฐาน ได้รับอนุมัติในหลักการจากคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2543 ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับการสอนของครู และมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง. 2550ก : 19)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1-2) ได้ระบุถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทย ให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ จากผลวิจัยทางการแพทย์ที่ศึกษาด้านพัฒนาการของเด็กไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1) พบว่าเด็กไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุ ซึ่งผลการวิจัย ดังกล่าว แสดงว่า เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้จึงจำเป็นต้องพัฒนาเด็กโดยให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว และไม่หยุดนิ่ง เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตโดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการ ได้อย่างเหมาะสม

ส่วนปัญหาของการศึกษาปฐมวัย มีปัญหาหลายประการ เช่น การเข้ารับการศึกษาของเด็กปฐมวัยลดลง ความไม่พร้อมด้านครู อาคารสถานที่ งบประมาณที่สนับสนุนสื่อ สื่อสร้างสรรค์ และอุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยมีจำกัด พ่อแม่ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม การประสานงานระหว่างรัฐและเอกชนขาดประสิทธิภาพ และครอบครัวยากจนซึ่งปัญหาหลายประการนี้เกิดขึ้นอาจเป็นเพราะยังขาดการบริหารงานที่มีคุณภาพ และยังไม่มีการประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษามากำหนด ทำให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีปัญหาดังกล่าว (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2550 : 57)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบแรก (พ.ศ. 2545 – 2548) ของสถานศึกษาทั้ง 168 แห่ง พบจุดที่ควรพัฒนาของระดับก่อนประถมศึกษา ด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทัดสินใจ การมีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะในการสื่อสาร การสังเกต และการสำรวจ และควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาด้านระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามข้อตกลงร่วมกันและการเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ด้านครู คือ การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์แก่ครูในด้านต่าง ๆ ได้แก่ แผนการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสามารถของครูด้านการประเมินตามสภาพจริงและอิงพัฒนาการของผู้เรียน การประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยและด้านผู้บริหารสถานศึกษาพบจุดที่ควรพัฒนาคือ ผู้บริหารควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศตามโครงสร้างงานของโรงเรียน ส่งเสริมการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการทำแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานทุกปีการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดและการตัดสินใจสร้างฝักรความคิด เพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง/พัฒนางาน จัดให้มีการปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้มีสภาพพร้อมใช้ในการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ การมีกรรมการบริหารหลักสูตร การให้มีส่วนร่วมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา การประเมินผลการใช้หลักสูตร และการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง. 2550ข : 125-127)

ผลการประเมินที่ยังไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ยังมีปัญหาเรื่องการบริหาร เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานขึ้นอยู่กับทักษะของผู้บริหาร ซึ่งทักษะของผู้บริหารถือว่ามีความจำเป็นต่อการศึกษา (พระมหากานต์ ชาวธร. 2548 : 5) ผู้บริหารในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยต้องมีทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชญา หลักการ และแนวคิดของการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง และ

เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีความพร้อมในการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารต้องคอย ควบคุมดูแลกำกับ กำหนดเป้าหมาย และดำเนินการให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลสำเร็จ (สุนีย์ เกิด มงคล. 2544 : 1) ซึ่งในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน/ประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐาน การศึกษาปฐมวัยจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจรับผิดชอบจัดการศึกษาปฐมวัยให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหาร สถานศึกษามีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาและริเริ่มงานต่าง ๆ ของ สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบาย และอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพการศึกษาจะเกิดผลดีหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการบริหารงานของผู้บริหารเป็นสำคัญ ผู้บริหารจะต้องมีสมรรถภาพ การบริหาร คือ ทักษะในการบริหารงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงาน ซึ่ง ทักษะของผู้บริหารเกิดจากการ นำความชำนาญมาดำเนินการจนทำให้เกิดประสิทธิผล

ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น ทักษะ การบริหาร ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานในสถานศึกษา ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถ้าผู้บริหารมีทักษะในการบริหารย่อมส่งผลต่อการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาปฐมวัยที่กำหนด เพราะทักษะการบริหารถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนการ ดำเนินงานประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้มี ผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารไว้เป็นทฤษฎี คือ แคทซ์ (Katz) กล่าวไว้ว่า นักบริหาร ที่ประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารพื้นฐาน 3 ประการ ซึ่งอาจจะฝึกฝนขึ้นมาได้ มิใช่บุคลิกภาพเฉพาะตนหรือโดยชาติกำเนิด ได้แก่ 1) ทักษะทางด้านเทคนิค (Technical skills) เป็น ความสามารถในการทำความเข้าใจภาพรวมของสภาพแวดล้อมองค์กรแล้วก็สามารถคาดเดาผลลัพธ์ ได้ล่วงหน้า เพื่อกำหนดแผนการที่สอดคล้องกับเรื่องนั้น ๆ ได้ 2) ทักษะทางด้านมนุษย์ (Human skills) จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นผู้ได้บังคับบัญชาโดยสื่อสารกับบุคคล ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ทักษะทางด้านความคิด (Conceptual skills) คือความรู้ ความชำนาญในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและขั้นตอน (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2534 : 24 – 25) ; มานิตย์ คณะวาปี (2546 : 20) ; สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2548 : 126) ; ทิสนา แคมฉิ และคณะ (2540 : 45-47) ; กฤษณะ สุพงศ์ (2543 : บทคัดย่อ) และกมลวรรณ เกษะนันท์ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญ และสัมพันธ์กับผลการ ดำเนินงานประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอวิเศษชัยชาญ อำเภอป่าโมก อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอไชโย อำเภอแสวงหา และ

อำเภอสามโก้ ได้ดำเนินการตามแผนนโยบายเรื่องการประกันคุณภาพ โดยให้โรงเรียนที่จัดการศึกษา ระดับปฐมวัย จำนวน 154 โรงเรียน ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายนอกการศึกษาปฐมวัยตามมาตรฐาน การศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประกันคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาปฐมวัยรอบที่สอง (2549-2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองมีการจัดทำโครงการ พัฒนาผู้บริหารตามโครงการอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจาย อำนาจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จากการพัฒนาให้ผู้บริหารมีทักษะดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความ สนใจ และเล็งเห็นความสำคัญของการที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับผลการ ประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอ่างทอง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร และพัฒนาการ ประกันคุณภาพภายใน/ประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อ่างทอง
2. เพื่อศึกษาผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับผลการประเมินตนเองตาม มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษากับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง เพื่อนำเสนอข้อมูลดังกล่าวให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อ่างทอง นำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมา กยิ่งขึ้น อันนำไปสู่เป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในการประเมินคุณภาพภายนอก ที่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) กำหนด และเป็น ที่ยอมรับของผู้ปกครอง และชุมชนในการที่จะนำบุตรหลานเข้ามาับการศึกษา และเป็น ที่ยอมรับของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย และประชากร พร้อมทั้งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอนในปีการศึกษา 2550 จำนวน 154 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน จำนวน 112 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามานะ (Yamane', 1970 : 125) ที่ความคลาดเคลื่อนระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาในเรื่อง ต่อไปนี้

2.1 ทักษะการบริหาร ประกอบด้วย 3 ทักษะ คือ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านมนุษย์ และ ทักษะทางด้านความคิด

2.2 ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหาร

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ทักษะ คือ

3.1.1 ทักษะทางด้านเทคนิค

3.1.2 ทักษะทางด้านมนุษย์

3.1.3 ทักษะทางด้านความคิด

3.2 ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย 3 มาตรฐาน
คือ

3.2.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน

3.2.2 มาตรฐานด้านครู จำนวน 2 มาตรฐาน

3.2.3 มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทักษะการบริหารกับผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน โดยผู้วิจัย

ได้ศึกษาทักษะการบริหารตามทฤษฎีของแคทซ์ (Katz, 1974 : 25-26) ที่กล่าวไว้ว่า นักบริหารที่ประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับ ทักษะการบริหาร 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะทางด้านเทคนิค (Technical skills) 2) ทักษะทางด้านมนุษย์ (Human skills) และ 3) ทักษะทางด้านความคิด (Conceptual skills) และในส่วนของผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 (3) ที่มีกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 และนำเกณฑ์ การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐานด้านผู้เรียน 2) มาตรฐานด้านครู และ 3) มาตรฐานด้านผู้บริหาร แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะการบริหาร หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการดำเนินการของผู้บริหารที่ใช้กระบวนการและกลยุทธ์ในการนำเอาทรัพยากรทางการบริหารมาบริหารจัดการได้อย่างคล่องแคล่ว และชำนาญ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยการฝึกฝนและการพัฒนาเป็นประจำ ซึ่งประกอบด้วย 3 ทักษะ คือ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านมนุษย์ และทักษะทางด้านความคิด โดยวัดจากแบบสอบถามมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

1.1 ทักษะทางด้านเทคนิค หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของผู้บริหารในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ รู้วิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนการทำงานและเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการวิเคราะห์ และรู้จักในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างคล่องแคล่วและชำนาญ ในการบริหารที่เกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะและความสามารถในการบริหารงานด้านวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป

1.2 ทักษะทางด้านมนุษย์ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถที่ผู้บริหารต้องใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงาน โดยอาศัยปัจจัยด้านต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือในการทำงานกับคน ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการโน้มน้าวหรือจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ การประสานงาน การสร้างทีมงาน การสื่อสาร การปรับตัว ให้เข้ากับผู้ร่วมงาน การบริหารความขัดแย้ง การควบคุม การรู้จักสังเกต สัมภาษณ์ การแสดงภาวะผู้นำ เข้าใจการทำงานของกลุ่มคน ด้วยการสร้างพลังความร่วมมือของทีม เพื่อบรรลุเป้าหมายองค์กร

1.3 ทักษะทางด้านความคิด หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกิดจากการเรียนรู้ การศึกษาจากตำรา เอกสาร การร่วมประชุม สัมมนา การอภิปรายร่วมกับคนอื่น การเรียนรู้ ประสบการณ์ของผู้อื่น ได้มาเหล่านั้นมาพัฒนาเพื่อค้นหาแนวทางปฏิบัติ และแสดงออกทางความสามารถเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล การมองภาพกว้าง ในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ การวางแผน การจัดระบบ การประยุกต์ใช้ โดยใช้ความรู้ทางสังคมศาสตร์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะทางการจัดการเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพของสิ่งต่าง ๆ ได้

2. ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ตัวชี้วัดตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา จากสำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพมาตรฐาน (องค์กรมหาชน) สมศ. ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดตามมาตรฐาน 7 มาตรฐาน สอดวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมาตรฐานดังกล่าวประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

2.2 มาตรฐานด้านครู หมายถึง ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก : การศึกษาปฐมวัย จำนวน 2 มาตรฐาน สอดวัดได้ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 มาตรฐานด้านผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารมีความสามารถด้านการบริหาร และการจัดการศึกษาปฐมวัยตามเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานด้านผู้บริหารที่มีมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก : การศึกษาปฐมวัยจำนวน 5 มาตรฐาน สอดวัดได้ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาการแทนตำแหน่งดังกล่าว ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

4. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง จำนวน 154 แห่ง

สมมติฐานการวิจัย

ทักษะการบริหารกับผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางมีความสัมพันธ์กัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อมูลในการวางแผน ปรับใช้และพัฒนาตนเองให้เกิดทักษะเพิ่มมากขึ้น ที่จะนำไปปฏิบัติในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ

2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา หรือองค์กรอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและนำผลที่เกิดขึ้นไปเสนอแนะให้กับผู้บริหารสถานศึกษาองค์กรอื่น ๆ เพื่อการศึกษาต่อไป